

HARMANLANMIŞ ÖĞRENME ORTAMINDA MOODLE PLATFORMUNUN KULLANILMASI İLE İLGİLİ PAYDAŞ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Tarık Kışla
Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi
tarik.kisla@ege.edu.tr

Prof. Dr., Bahar Karaođlan
Ege Üniversitesi Uluslararası Bilgisayar Enstitüsü
bahar.karaoglan@ege.edu.tr

Ar. Gör, Gül Bozok Algin
Ege Üniversitesi Uluslararası Bilgisayar Enstitüsü
gul.bozok@ege.edu.tr

Ar. Gör, Cemre Candemir
Ege Üniversitesi Uluslararası Bilgisayar Enstitüsü
cemre.candemir@ege.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, özellikle Avrupa'daki üniversitelerde yaygın kullanılan bir Öğretim Yönetim Sistemi (ÖYS) olan açık kaynak kodlu Moodle yazılımının harmanlanmış bir öğrenme ortamında uygulanması ve moodle platformuna yönelik paydaş görüşlerin incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda Moodle yazılımı bir servis sunucu üzerinde kurulmuş, öğretim üyelerine özellikleri ve kullanımı konusunda seminerler verilmiştir. Araştırma kapsamında Moodle sisteminde, 13 yüksek lisans ve 3 doktora dersi açılmıştır. Sistem aktif olarak 8 öğretim üyesi ve 98 lisansüstü öğrenci tarafından kullanılmıştır. Yapılan nitel araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu ise 2 profesör, 4 yardımcı doçent ve 1 öğretim görevlisi olmak üzere toplam 7 öğretim üyesi ve 8 adet yüksek lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrenciler ve öğretim üyelerinin Moodle yazılımının kullanımı ve öğrenmeye katkısı konusundaki görüşleri üzerinde nitel inceleme yapılmış ve sonuçları tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Harmanlanmış öğrenme, moodle, nitel araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme, paydaş görüşleri.

THE INVESTIGATION OF STAKEHOLDERS' VIEWS ON USE OF MOODLE IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENT

Abstract

The main purpose of this project is to apply Moodle which is a widely used open source Learning Management System (LMS) especially in European Universities and is to investigate views of stakeholders about Moodle in blended learning environment.

For this purpose Moodle software was installed on a server and an in-service training on were given to the instructors on its usage and characteristics. Graduate (13) and doctoral (3) courses were opened on Moodle. The system was used actively by 8 instructors and 98 graduate students. The qualitative data was collected using a semi-structured interview technique. The sample consisted of 7 faculty members (2 profesor, 4 assistant profesor and 1 lecturer) and 8 graduate students. Qualitative analysis was carried out to reflect the opinions of both the instructors and the students on the usage and contributions of the system on learning. Finally, the results are discussed.

Key Words: Blended learning, moodle, Qualitative research, semi-structured interview, stackholders' views.

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin gelişimine direk olarak etki eden, sürekli gelişim ve değişim gösteren dinamik bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Eğitim bilimi, gelişimine katkıda bulunan bir çok alan ile etkileşim içerisinde olmasına rağmen son yıllarda en çok teknolojik gelişmelerden etkilenmektedir. Bu etkileşim sonucunda eğitim ortamları, yöntemleri ve araçları ile ilgili olarak bir çok yeni kavram ortaya çıkmıştır. Son yıllarda yapılan araştırmaların elektronik ortamda güvenli bilgi erişimi, sanal öğrenme ortamları, öğretim teknolojileri etkili kullanımı ve yaygınlaştırılması gibi teknoloji ile ilişkili konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu araştırmalardaki en önemli problemlerden bir tanesi uzaktan ve yüzyüze eğitimde teknoloji entegrasyonu olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, daha iyi bir öğrenme ortaya çıkarmak amacı ile teknoloji destekli öğrenme ortam tasarımı üzerine yapılan araştırmaların büyük bir bölümü "harmanlanmış öğrenme ortamları" üzerine yoğunlaşmaktadır.

Harmanlanmış Öğrenme (Blended Learning), yeni bir kavram olmamasına rağmen e-öğrenme kavramının popüleritesinin artması ile birlikte önem kazanmıştır. Genel olarak harmanlanmış öğrenme (karma öğrenme, b-öğrenme), farklı bilgi aktarım yöntemlerinin bir arada ve bir öğrenme yöntemi içinde bazı durumlarda kullanılması olarak tanımlanabilir (Sloman, 2003). Harmanlanmış öğrenme için yapılan diğer tanımlar göz önünde bulundurulduğunda; yüz-yüze eğitimin yeni teknolojilerle (bilgi, iletişim ve internet teknolojileri) desteklenmesi, geleneksel ve uzaktan eğitim modellerinin bir çatı altında birleştirilmesi gibi ortak noktalara ulaşılmaktadır (Garnham & Kaleta, 2002; Horton, 2002; Osguthorpe & Graham, 2003; Demirer, 2009) (Brown, 2001; Mantyla, 2001; Driscoll, 2002; Singh, 2002; Young, 2002; Osguthorpe ve Graham, 2003).

Yapılan bir çok araştırmada, harmanlanmış öğrenmede meydana gelen; öğrenme düzeyi ve kalıcılık, öğrenen motivasyonu ve ilgisi, ortamdaki paydaşlar arasındaki iletişim ve etkileşim, ortamda esneklik, rahatlık gibi konulardaki pozitif değişime dikkat çekilmiştir (Garnham ve Kaleta, 2002; Young, 2002; Collis, 2003) (el-Deghaidy ve Nouby, 2008). Ayrıca harmanlanmış öğrenmenin; öğrenme ortamlarına pedagojik zenginlik kattığı, doğru bilgiye erişimi kolaylaştırdığı, sosyal etkileşime katkıda bulunduğu, öğrenen kontrolünü desteklediği, maliyetleri düşürdüğü ve içeriği gözden geçirme ve düzeltme kolaylığı sağladığı bilinmektedir. Bu avantajlarından dolayı, günümüzde, harmanlanmış öğrenmenin daha fazla yaygınlaştığı ve daha fazla sayıda kurumda uygulamaya geçirildiği görülmektedir.

Harmanlanmış öğrenme ortamlarında, çevrimiçi faaliyetlerin desteklenmesinde Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS) tercih edilmektedir. ÖYS, derslerin içeriklerini farklı biçimlerde sunmayı destekleyen, öğrenenlere ve öğretmenlere farklı iletişim ve etkileşim ortamları sunan, sistemde gerçekleşen olayları izleyen, günlükleyen, raporlayan ve yönetsel işlevleri yerine getiren bir yazılım olarak tanımlanabilir. ÖYS, kullanıcılarına çok fazla özellik sunmaktadır. Fakat, sunulan bu gelişmiş özelliklerin yeterince kullanılmadığı gözlemlenmektedir. ÖYS'nin verimli ve etkili bir şekilde kullanılabilmesi için kullanıcıların (öğrenci, öğretmen, yönetici vb.) sistemin özelliklerini ve neler yapabileceğini iyi bilmeleri, sisteme karşı olumlu tutum geliştirmeleri ve kullanım becerilerini yükseltmeleri gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, yüz yüze öğrenme ve e-öğrenme yöntemlerinin harmanlanması ile planlanan ve uygulanan derslerde kullanılan moodle platformuna yönelik öğrenci ve öğretim üyesi görüşlerinin incelenmesidir.

Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemi: MOODLE

Moodle, Öğrenme Yönetim Sistemi (*Learning Management System-LMS*) veya Sanal Öğrenme Ortamı (*Virtual Learning Environment - VLE*) olarak da bilinen açık kaynak kodlu bir ders yönetim sistemidir. Sosyal yapılandırıcılık (*social constructionist*) esasına dayalı eğitim sistemini desteklemek için dünya çapında geliştirimi sürdürülen bir proje olan moodle, eğitimcilerin, internet tabanlı derslerin ve web sitelerinin üretilmesi için geliştirilmiş bir yazılım olarak yaygın bir kullanıma sahiptir.

Moodle, eğitimcilere öğrenme sürecini yönetmek ve öğrencileri teşvik etmek için uygun araçlar sunmaktadır. Oluşturulan dersler içerisinde sayısı yaklaşık 20'yi bulan farklı tipte etkinliğin (forum, sözlük, wiki, ödevler, mini sınavlar, anketler, scorm, veri tabanları vb.) içeriğini kişisel olarak düzenlemek mümkündür. Moodle, yalnızca

çevrimiçi eğitim ortamlarında kullanılacağı gibi, yüz yüze derslerin desteklenmesi için harmanlanmış öğrenme ortamlarında da kullanılabilir. Moodle kullanımı, eğitmenin seçimine bağlı olarak, sadece ders materyallerinin öğrencilere sunulması, notların paylaşılması, duyuruların yapılması düzeyinde de kalabilir.

Moodle'ın tasarımı ve geliştirimi "sosyal yapılandırmacı pedagoji" (social constructionist pedagogy) kuram üzerine inşa edilmiştir. Bu kavram açısından sistem incelendiğinde; moodle'ın sadece bilgilerin yayımlandığı bir ortam olarak değil, öğrenme deneyimini daha iyileştirmek için kullanılması faydalı olacaktır. Buna ek olarak, bu kuram ışığında ortam her bir ders katılımcısının öğrenen olmanın yanı sıra eğitmen kimliğine de bürünebileceği bir yapıda tasarlanmıştır. Böylece eğitmen bilgi kaynağı olmak yerine sınıf kültürünün etkileyeni ve rol modeli haline gelecektir. Eğitmen, öğrencilerin herbirinin öğrenme ihtiyaçlarını kişisel bazda ele almış olacak ve tartışmaları ve etkinlikleri yöneterek sınıf genelini eğitimi hedefini yakalamasını sağlayacaktır.

Özetle moodle'ın eğitim ortamlarına kattığı özellikler aşağıdaki şekilde maddelenebilir (Moodle,2014);

- Gerçek bir işbirliği ortamında hem eğitmen hem de öğrenen eğitici rolünü üstlenebilmektedir.
- Başkalarının görmesi için materyal hazırlamak öğrenmeyi daha etkin kılmaktadır.
- Grup arkadaşlarının yaptıkları izlemek öğrenmeyi güçlendirmektedir.
- Hedef kitlenin durumunu ve altyapısını bilmek eğitim tarzını uyarlamak için faydalı olacaktır
- Bir öğrenim ortamı katılımcıların ihtiyaçlarına cevap verebilmek için esnek ve uyarlanabilir olmalıdır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, uygulanma aşamaları, veri toplama aracı ve verilerin analizi konularında bilgi verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması önemli özellikleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Bu bağlamda nitel araştırmalar, araştırmacının ürettiği sosyal bağlama duyarlılığı sağlamaktadır (Kuş, 2003).

Çalışma Grubu

Araştırmada nitel araştırma geleneği içinden çıkan amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemler arasından çeşitliliği diğer yöntemlere göre daha fazla olan maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki amaç, çeşitliliği sağlamak yoluyla evrene genelleme yapmak değil, tam tersine çeşitlilik arz eden durumlar arasında ne tür ortaklıkların veya benzerliklerin (aynı ölçüde de farklılıkların) var olduğunu bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Bu nedenle örneklem seçiminde yukarıda bahsedilen özellikler göz önüne alınarak sistemde görev alan öğretim üyeleri ve sistemde bulunan öğrencilerden oluşturulmuş ve görüşmeler bu kişiler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, 2 profesör, 4 yardımcı doçent ve 1 öğretim görevlisi olmak üzere toplam 7 öğretim üyesi ve 8 adet yüksek lisans öğrencisinden oluşmaktadır.

Moodle Öğrenme Yönetim Sisteminin Entegrasyonu

Çalışma kapsamında; yapılan literatür araştırması sonucu kullanılmasına karar verilen Moodle öğrenme yönetim sisteminin üzerinde çalıştırılabileceği bir sunucu gereği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda kullanıcı sayısı göz önünde bulundurularak, bir sunucu tahsis edilmiştir. Sunucu üzerine gerekli işletim sistemi, web sunucu, veritabanı sunucu ve güvenlik yazılımları da kurularak sunucu web hizmeti verebilecek bir duruma getirilmiştir. Sunucu <http://ubem.ege.edu.tr> alan ismi altında hizmet vermektedir.

Gerekli altyapının düzenlenmesinin ardından, öğretim üyelerine ve sistemi kullanacak öğrencilere moodle platformunun kullanımı konusunda hizmetiçi eğitimler verilmiştir. Ardından, enstitüde yürütülen birçok ders sisteme entegre edilerek öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Enstitü bünyesinde 34' u yüksek Lisans, 9 'u doktora dersleri olmak üzere toplam 43 adet ders verilmektedir. Moodle sisteminin kurulması ardından sisteme entegre edilerek öğrencilerin kullanımına sunulan derslerin listesi aşağıdaki tabloda

verilmektedir. Sistemde şu an itibari ile 3 adet doktora dersi, 13 yüksek lisans dersi bulunmaktadır. Sistem aktif olarak 8 öğretim üyesi ve 98 lisansüstü öğrenci tarafından kullanılmıştır.

Tablo 1: Çalışma kapsamında sisteme entegre edilen dersler

Derece	Yıl	Dönem	Ders Adı
Doktora	Ders Aşamaları	1	UBI 625 - İleri Betimleme Teknikleri
			UBI 602 - İleri Bilgisayar Mimarisi
		2	UBI 618 - Bilgi Geri Getirimi
Yüksek Lisans	Uyum Senesi	1	UBI 505 – Bilgisayar Organizasyonu
		2	UBI 502 – UTI 510 – Veri tabanı Yönetim Sistemleri
	Ders Aşamaları	1	UTI 521 - Uzaktan Eğitim ve Uygulamaları
			UTI 513 - Bilgi, Güvenlik ve Mahremiyet
			UBI 543 - Güvenli Web Dizaynı
			UBI 517 - Uzman Sistemler
		2	UBI 534 - İleri Algoritmik Teknikler
			UTI 520 - Bilgi Geri Getirimi ve Arama Motorları
			UBI 508 - Bilgi Sistemleri
			UBI 516 - Bilgisayar Grafiklerinde İleri Teknikler
			UTI 502 - Bilgisayar Ağ Güvenliği
			UTI 510 - Veri Tabanı Yönetim Sistemleri ve Veri Güvenliği
	UTI 518 - Bilgisayar Grafikleri ve Oyun Programlama		

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme yöntemi benimsenmiş ve görüşme türü olarak da 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği' kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasının nedeni, araştırmaya katılanların görüş, düşünce, duygu ve hislerinin derinliğine inilerek ortaya çıkarılması için en iyi teknik olmasıdır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretim üyesi ve öğrenciler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Her iki formda yer alan görüşme soruları aşağıdaki verilmiştir.

Öğretim Üyeleri için Görüşme Soruları

1. Dersinizi Moodle ile desteklemeye ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Moodle'in hangi uygulamaları (modüller, bloklar vb.) hakkında bilginiz var ve dersinizde hangilerini kullandınız?
3. Sistemi kullanırken karşılaştığınız zorluklar nelerdir?
4. Moodle kullanımının öğrenmeye katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?
5. Moodle kullanan öğrencilerin derse karşı istekli olma durumları nasıldır?
6. Bu sistem öğrencilerle iletişiminizi nasıl etkiledi?
7. Moodle ÖYS'ini başka derslerinizde de kullanmak ister misiniz?
8. Sizce Moodle'in eksik yönleri nelerdir?

Öğrenciler için Görüşme Soruları

1. Moodle kullanırken yaşadığınız zorluklar/olumsuzluklar nelerdir?
2. Moodle'in dersinizde kullanılmasının sizin için yararı ne oldu?
3. Moodle kullanımının dersteki öğrenmenize katkı sağladığını düşünüyor musunuz?
4. Moodle kullanarak aldığınız ders ile sistem kullanılmadan aldığınız ders arasında sizce bir fark var mıydı? Varsa lütfen açıklayınız?
5. Hangi dersler için kullanılması daha uygun olacağını düşünüyorsunuz?
6. Moodle kullanımı ders için motivasyonunuzu arttırdı mı? Eğer arttırdıysa nedeni nedir?
7. Moodle ile gerçekleştirilen uygulamanın eksikliği olduğunu düşünüyor musunuz? Uygulamanın daha etkili olabilmesi için neler yapılabilir?

Verilerin Analizi

Araştırmada görüşme yöntemi ile elde edilen verilerin incelenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımı, verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine ve

görüşmede kullanılan sorular veya boyutlar dikkate alınarak sunulmasına imkan vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Ayrıca yeterli veri düzeyine ulaşıldığı durumlarda, neden ve nasıl sorularını açıklayabilmek amacıyla ayrıntıya inilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada tümevarımcı analiz tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Bu kapsamda formdaki her bir verilen cevaplar incelenerek çeşitli kategoriler oluşturulmuştur. Her bir açık uçlu soruya verilen cevaplar oluşturulan kategoriler bağlamında iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlamalar yapıldıktan sonra karşılaştırılmıştır. Her bir açık uçlu soruyu değerlendiren kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik hesabı için Cohens Kappa formülü kullanılmıştır. Kappa değeri 0.41-0.60 arasında ise orta düzeyde, 0.61-0.81 arasında ise oldukça iyi, 0.81-1.0 arasında ise mükemmel görüş birliğinin olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada her bir açık uçlu soru için hesaplanan Kappa değerlerinin 0.68 ile 0.96 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Metin içerisinde verilen alıntıların sonlarında yer alan harfler öğrenci veya öğretim üyesi olduğunu göstermektedir. Örneğin S.4 dördüncü numaralı öğrencinin verdiği cevabı gösterirken L.2. ikinci sıradaki öğretim üyesini göstermektedir.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular yukarıda belirtilen sorulara verilen cevaplar esas alınarak sunulmuştur. Analizde herhangi bir varsayımdan ya da kuramdan yola çıkılmamış; mevcut kuramların hazır kategorileri empoze etme ve böylelikle belirleyici olma ihtimali yüzünden, mümkün olduğunca görüşmeden elde edilen transkript metnine odaklanılmıştır. Metin içerisindeki anlam kategorileri, analizin her basamağında kendiliğinden ve metinler arası ilişkide ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu bölümünde bulgular, öğretim üyeleri ve öğrenciler için ayrı ayrı soru bazında sunulmaktadır.

Öğretim Üyelerinin Moodle Öğretim Yönetim Sistemine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında bulgular, öğretim üyelerinin sorulara verdiği cevaplar her soru için ayrı ayrı analiz edilmiş ve sunulmuştur:

Soru 1. Dersinizi Moodle ile desteklemeye ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinden birçoğu Moodle'ın derste kullanımının etkisini olumlu olarak nitelendirmiştir. Buna ek olarak, moodle'ın derslerde kullanımının öğrencilerde öğrenme motivasyonu, ilgiyi ve başarıyı arttırılmasında bir temel teşkil edeceğini düşünmektedirler. Aşağıda görüşme sonucu katılımcıların görüşlerinden bazıları yer almaktadır.

"Şifreli erişimle, tek bir merkezden sunumları yönetmek, ödevleri almak ve aynı yerden notlandırmak hoşuma gitti. Daha önce çok fazla kağıt israf oluyordu, artık basılı ödev ve proje istemiyorum."(L.2).

"Ders materyalimi arşivliyebiliyorum. Öğrencilerim istedikleri zaman bunlara erişebiliyorlar. .... Öğrencilerim ile benim ve öğrencilerimin kendi aralarındaki tartışmalar ve paylaşımlar da elektronik ortamda saklanmış oluyor. Böylece hem ders materyalim zenginleşiyor hem de birlikte öğrenme gerçekleşiyor." (L.3).

"Kesinlikle faydalı olduğuna inanıyorum. Zaten ders dışında da öğrenmenin devam etmesi, öğrenciler ile iletişimin sürmesinin derse katkısı büyük."(L.5).

"Teknoloji kullanımı sınıf içerisinde olduğu kadar dışında da oldukça önemli. Bu tür ortamların kullanımı ile öğrencinin derse olan ilgisini de arttırmakta." (L.6)

Yukarıda yer alan yorumlardan görüldüğü üzere, öğretim üyeleri derslerinde moodle kullanarak, ders materyalini saklayabildiklerini, öğrencilerin istedikleri zaman bunlara erişebildiğini, ödev ve forum etkinlikleri ile dersi daha ilgi çekici hale getirdiklerini belirtmektedirler. Ayrıca katılımcılar öğrenmenin sınıf dışında da devam etmesinin öğrencilerin başarısına olumlu yönde katkı yapacağını da belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinin genel görüşleri incelendiğinde, derslerin Moodle ile desteklenmesi, yönetilmesi ve öğrencilere web desteği sağlanmasının oldukça etkin ve motive edici olduğu söylenebilir. Ayrıca, moodle'ın öğretim üyelerinin, ders içeriğini daha iyi yapılandırmasına ve sunmasına katkı sağladığı da anlaşılmaktadır.

Soru 2. Moodle'in hangi uygulamaları (modüller, bloklar vb.) hakkında bilginiz var ve dersinizde hangilerini kullandınız?

Moodle, eklenen modülleri ve blokları sayesinde genişletilebilir bir yapıya sahiptir. Standart moodle kurulu ile birlikte, portfolyo, wiki, ödev, quiz, anket, forum, anlık mesajlaşma, video konferans, raporlama vb. gibi bir çok uygulama kullanıma açık olarak sunulmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde yukarıda sayılan bu uygulamaların hangilerinin ne sıklıkta kullanıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretim üyelerinin bu soruya cevaplarına genel olarak bakıldığında, materyal paylaşımı, ödev, sınav, anket ve anlık mesajlaşma uygulamalarını kullandıklarını belirlenmiştir.

"Kullanıcı yönetimi ve ödevler ile ilgili uygulamaları kullandım." (L.1).

"Ders materyali (metin, ppt sunum, video gibi) kaynak eklenmesi, Forum, Öğrenci derse kayıtlanması, Bireysel ve toplu e-posta, Ödevlerin gönderilmesi gibi modülleri sıklıkla kullandım." (L.3).

"Moodle'in genel olarak bir çok modülü var. Fakat ben dersimde materyal paylaşmanın yanısıra, genellikle ödev, sınav ve forum uygulamalarını kullandım." (L.6).

Görüşme sonucunda verilen cevaplara genel olarak bakıldığında ve moodle sisteminden çekilen istatistikler incelendiğinde neredeyse tüm öğretim üyeleri, materyal paylaşımı, forum ve ödev modüllerini sıkça kullandığı rahatlıkla söylenebilir.

Soru 3. Sistemi kullanırken karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

Moodle öğrenme yönetim sistemi kullanımı ve yönetilmesi oldukça kolay bir sistem olmasına rağmen kullanıcılar bazı sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu soru ile öğretim üyelerinin sistemi kullanırken karşılaştıkları zorluklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Aşağıda öğretim elemanlarının bu konu üzerindeki ifadeleri yer almaktadır.

"Öğrencilerim daha öne böyle bir sistem kullanmamışlardı, bu nedenle sistemi kullanma alışkanlığı kazanmaları biraz zaman aldı..." (L.5).

"Sistem çok kullanışlı olmasına rağmen, sistemi kullanmadan önce öğrencilerin ve öğretim elemanlarının sistem hakkında bilgilendirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Dersimde ilk haftalarda karşılaştığım en önemli sorun bu oluyor." (L.7).

"...çok faydalı olabilecek bir sistem ama moodle kullanımı için fakültelere destek veren bir birim yok." (L.4)

"Bir sorun ile karşılaştığımda destek alma konusunda sıkıntılar yaşadım. Bununla ilgili, üniversitelerde teknik destek sunabilecek birimlerin kurulması gerektiğini düşünüyorum.." (L.6).

"Moodle'in etkili olabilmesi için sistemin mail entegrasyonunun sağlanması gerektiğine inanıyorum. Aksi takdirde öğrencilerin sürekli duyuru kontrolü için sisteme girmesi gerekiyor." (L.4).

"Genel olarak sistemi mail tabanlı kayıt sistemi aktif olmadığından dolayı mevcut öğrencilerin sisteme kayıt edilmesi hakların tanımlanması bir sorun olarak karşıma çıktı." (L.7).

"Sisteme yüklenmiş belgelerin güncellenmesi zor. Eski dosyayı silip yeniden güncellenmiş dosyanın yüklenmesi gerekiyor. Aynı dosyanın farklı derslerde kullanımı yok." (L.3).

Öğretim üyelerinin ifadeleri incelendiğinde genel olarak sistemden memnun olmalarına karşın, öne çıkan en önemli sorunlar sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, sistemde neler yapılabileceğini bilmiyor olmaları ve sistem hakkında teknik destek biriminin bulunmaması olarak görülmektedir. Buna ek olarak sistemin mail sistemi ile entegrasyonunda kaynaklanan sorunlarında sistemin etkiliğini azalttığı görüşü ortaya çıkmaktadır.

Soru 4. Moodle Ders Yönetimi Bilgi Sistemini kullanımınızın öğrenmeye katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?

Öğretim üyeleri bu soruya verdikleri yanıtları iki grup altında toplamak mümkündür. İlk grup öğretim elemanları sistemin öğrenme üzerine katkısının fazla olmadığını belirtirken, diğer grup ise moodle'in öğrenme üzerine katkısını olumlu olarak belirtmişlerdir.

"Çok fazla katkısı yok, sadece doküman yönetimi işime yarıyor." (L.1).

"Eğer etkili bir şekilde kullanılmaz ise çok katkısı olacağını düşünmüyorum." (L.4).

"Öğrencilerin ders materyallerine internet üzerinden erişimini, kendi aralarında bilgi ve belge paylaşımını sağlaması, ödevlerini kolaylıkla gönderebilmeleri açısından katkısı olduğunu düşünüyorum." (L.3).

"sunduğu forum, chat vb. sosyal etkileşim imkanları ile öğrenme üzerine etkisinin olumlu olduğuna inanıyorum." (L.5).

"Öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirebilmek için ders dışı bir imkan sağlaması oldukça değerli bir katkı..." (L.7.)

Öğretim üyelerinin cevapları incelendiğinde, moodle sadece bir doküman paylaşım ortamı olarak kullanıldığı takdirde sistemin öğrenme üzerine etkisinin beklenenin altında kalacağı görüşünün altının çizildiği görülmektedir. Öğretim üyeleri, sistemin diğer uygulamalarının (forum, anlık mesajlaşma, portfolyo, ödev vb.) derse entegre edilmesi ile sistemin öğrenme üzerindeki etkililiğinin arttığını belirtmişlerdir.

Soru 5. Moodle kullanan öğrencilerin derse karşı istekli olma durumları nasıldır?

Öğretim üyeleri; derslerinde moodle kullanımının ders dışı etkinliklerde öğrencilerin motivasyonunu artırdığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, moodle kullanımının ders içi etkinliklerde öğrencilerin ilgi ve isteğinin artırması açısından bir fark oluşturmadığının altını çizmişlerdir.

"Sistem bir çok işi kolaylaştırırsa da moodle kullanmayan öğrencilere göre ilgi artırma açısından bir fark oluşturduğunu göremedim." (L.1).

"Hemen hemen hepsinde olmasada öğrencilerin derse ilgisini ders saatleri dışında da arttırdığını görüyorum." (L.2.).

"Öğrenciler Moodle'ı kullanmaya istekliler. Ortamın öğrencilerin araştırdıkları veya ilgilerini çeken konuları forumda tartışmaya teşvik edici olduğunu düşünüyorum." (L.3).

"... forum, chat gibi sosyal öğrenme ortamlarına imkan vermesinin öğrencilerin ilgisini ders saatleri dışında artırdığını söyleyebilirim." (L.5).

Soru 6. Bu sistem öğrencilerle iletişiminizi nasıl etkiledi?

Moodle sisteminin en temel özellikleri, öğrenci ile eğitim materyalleri ve öğrenci ile öğretmen arasındaki etkileşimi farklı yollar kullanarak artırması bu etkileşimi izlemesi, yönetmesi ve raporlamasıdır. Moodle öğretmen ve öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında zengin bir etkileşim yaratmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu başlık altında, belirtilen özelliklerin uygulamada ne kadar etkili olduğunu ölçmek amacıyla sorduğumuz soruya verilen cevaplar incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, uygulama öncesi ile uygulama sonrası çok önemli bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak örneklem özellikleri gösterilebilir. Örneklem bilgisayar alanında deneyimli yüksek lisans öğrencileri üzerine yapılmaktadır. Bu nedenle öğretim üyesi ile öğrenci arasındaki iletişim oldukça yüksektir. Öğretim üyeleri verdikleri cevaplarda, moodle kullanımı ile birlikte iletişim artmasına rağmen bu artış kayda değer olmadığını belirtmişlerdir.

"Daha önce de öğrencilere erişememe sorunu yaşamıyorum. Hepsinin internet erişimi ve bilgisayarı var. Ama moodle kullanımı ile her türlü etkinliği zaman ve yer problemim olmadan onlarla paylaşabiliyor ve takip edebiliyorum. Bu fonksiyonların iletişimi nispeten arttırdığını söyleyebilirim." (L.3).

"Moodle üzerinden e-posta servisini etkili bir şekilde kullandığımda öğrenciler ile daha hızlı ve etkili haberleşebiliyorum." (L1).

Bunun yanısıra, öğretim üyeleri verdikleri cevaplarda moodle'in sağladığı uygulamalar ile öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimi önemli bir şekilde arttırdığını belirtmişlerdir.

... öğrencilerin forumları kullanarak belirlenen bir konu üzerinden tartışmalarını sanal ortama taşımaları ile aralarındaki iletişimin arttığını düşünüyorum." (L.7).

Soru 7. Moodle ÖYS'ini başka derslerinizde de kullanmak ister misiniz?

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin neredeyse tamamı sistemi ilk defa kullanmalarına rağmen moodle'i diğer derslerinde de kullanmak istediklerini belirtmişlerdir. Hatta bazı katılımcılar, gelişen teknolojinin eğitime etkisi ile bu tip ortamları kullanmanın kaçınılmaz olduğu da belirtmişlerdir. Bunun yanısıra bazı katılımcılar ifadelerinde yeterli hizmetçi eğitim ve teknik destek sağlanırsa sistemi kullanan sayısının artacağına da belirtmişlerdir. Şu an itibari ile moodle kullanımının öğretim üyesine fazladan yük getireceği görüşü ile birlikte bir ön yargının oluştuğu öncelikle bunun yıkılması gerektiğini belirtmişlerdir.

"Diğer derslerimde de kullanmak isterim. Hatta diğer arkadaşlarımı teşvik ediyorum ama ön yargılılar, işlerinin zorlaşacağını düşünüyorlar. Bu düşünceler iyi bir hizmet içi eğitim ve destek ile çözülebilir..." (L2).

"Bugünkü yaşam koşulları ve teknoloji dikkate alındığında bunu bir zorunluluk olarak görüyorum." (L.3).

"Teknik açıdan tecrübe kazandıkça ve moodle'in sunduğu avantajları keşfettikçe kesinlikle kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Ama kesinlikle iyi bir destek şart..."(L.6).

"Yeni başlayanlar için adapte olması üzerine düşen iş yükü biraz fazla olabiliyor. Bu da insanların biraz seviyeli durmasına neden oluyor. Ama yaralarını ve etkililiğini gören herkesin kullanmayı isteyeceğine eminim... Şu an iki dersimde kullanıyorum ama tüm derslerimde kullanmak isterim..." (L.7).

Soru 8. Sizce Moodle'in eksik yönleri nelerdir?

Öğretim üyeleri, görüşlerinde moodle'in gereksinimlerinin büyük bir bölümünü karşılayabildiğini belirtirken bazı eksik noktalara da değinmişlerdir. Öğretim üyelerinin belirttikleri eksiklerin büyük bir bölümü aslında bazı eklentiler ile moodle sistemi içerisine yerleştirilebilmektedir. Açık kaynak kodlu bir yazılım olan moodle için her geçen gün yeni eklentiler yapılarak yetenekleri geliştirilmektedir.

"İlk kullandığım sistemdir ve benim daha önce zorlandığım konuları çözmüşler. Eksiklik görmedim." (L.2).

"Temel olarak isteklerimi karşılarsa da; ders materyallerinin yerinde (Sistem üzerinde) güncellenmesi, mevcut materyallerin başka derslerde kullanımı, etiket verisinin formatlanması, açıklamaların gizli/açık opsiyonunun olmaması gibi eksikleri sayabilirim..." (L.3).

"...çok fazla bir eksiklik görmeme rağmen ders taşınması ile ilgili problemler yaşadım. Ayrıca yardım menüleri de daha iyi olabilirdi..." (L.5).

"...Çevrimiçi ders opsiyonları artırılmalı diye düşünüyorum örneğin beyaz tahta uygulaması olsa iyi olabilir. Hatta video chat eklenmeli diye düşünüyorum..." (L.6).

İfadelerden de anlaşılacağı üzere eksiklik olarak belirtilen birçok durumun esasen bilgi ve tecrübe eksikliğinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu soruya verilen cevaplardan da görüldüğü üzere sistemi kullanacak bireylerin eğitilmesi etkin kullanım için oldukça önemlidir.

Öğrencilerin Moodle öğretim yönetim sistemine ilişkin görüşleri

Bu başlık altında bulgular, öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar her soru için ayrı ayrı analiz edilmiş ve sunulmuştur.

Soru 1. Moodle sistemini kullanırken yaşadığınız zorluklar/olumsuzluklar nelerdir?

Araştırmaya katılan öğrencilerin moodle sistemini kullanırken yaşadıkları zorluklara ilişkin soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, moodle kullanımının bilgisayar okuryazarlığına sahip kişiler için oldukça kolay olduğu görüşünde birleştikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin genel olarak herhangi bir zorlukla karşılaşmadıkları sonucuna varılmaktadır. Bu sonucu destekleyen, görüşlerden bazıları aşağıda verilmektedir.

"... genel olarak bir zorluk yaşamadım." (S.1.; S.2; S.6).

"... moodle kullanımında bir zorlukla karşılaşmadım. Basit bir kullanıcı arayüzü var. İnternette surf yapabilen ofis programları kullanabilen herkes rahatlıkla kullanabilir." (S.7.).

"Moodle kullanımı bilgisayar okuryazarı olan herkes için oldukça basit gelecektir. Dolayısı ile benim için de kullanımı oldukça rahattı. bir sıkıntı yaşamadım." (S.8.).

İfadelerden de görüldüğü üzere katılımcıların büyük bir bölümü moodle kullanımı sırasında herhangi bir zorluk yaşamadığını belirtirken sadece bir katılımcı moodle sistemini internet erişimi olmadan kullanamamanın olumsuz bir durum olduğu belirtmiştir. Fakat, bu eleştiri genel olarak bu sistemlerin doğasına aykırı olduğundan dolayı bunu bir olumsuzluk olarak kabul etmek çok doğru olmayacaktır.

Soru 2. Moodle sisteminin dersinizde kullanılmasının sizin için yararı ne oldu?

Öğrencilerin moodle sisteminin derslerde kullanımı hakkındaki soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğrencilerin derslerin bir arada sunulması; dönemlik ders planlarına kolay erişim; ders materyallerine kolay erişim; arkadaşlar ve dersin öğretim elemanı ile daha hızlı ve kolay iletişim; duyuru sisteminin etkililiği; ödevlerin sistem üzerinden verilme ve toplanma kolaylığı gibi konularda moodle kullanımının çok fazla yarar sağladığını belirttikleri tespit edilmiştir.

"Dönemlik ders planını konulara göre görebiliyorum, verilen ödevleri takip etmek ve sisteme yüklemek zamandan tasarruf sağlıyor." (S.1).

"Moodle sistemini ders materyallerine kolay erişimi açısından yararlı buluyorum. (Örneğin ders notları , Powerpoint sunuları vb.) Ayrıca etkinlik duyuru (Ödev bildirim, sınav duyuruları , Notların açıklanması vb.) sistemi yararlı buluyorum.Ödevlerin sisteme yüklenmesi ve sonuçlarının buradan görülebilmemesinin olumlu olduğunu düşünüyorum." (S.3).

"Dersle ilgili kaynaklara ulaşmamda kolaylık sağladı." (S.6).

"Tüm derslerin bir arada olması oldukça hoşuma gitti. her ders için farklı farklı sayfalara gitmem gerekmiyor. Ayrıca arkadaşlarımla ve hocamla daha kolay iletişim kurabildim." (S.7).

"Duyuru sistemini etkili bir şekilde kullanılması yarar sağladı. ... dersin hocası ile daha kolay iletişime geçebildim." (S.8)

Soru 3. Moodle kullanımının derste öğrenmenize katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

Öğrenciler genel olarak moodle kullanımının iletişim olanaklarını artırması ve kaynağa ulaşma kolaylığı getirmesi ile öğrenmeleri üzerine olumlu etki yaptığını belirtmişlerdir.

"Kaynağa ulaşma kolaylığı ve içerikleri inceleme fırsatı öğrenmeyi olumlu etkiliyor." (S.1).

"... ders içeriklerinin bulunduğu, öğretim üyesi ile iletişimde olunabilecek bir sistem kesinlikle gerekli." (S.2) .

"... kaynağa erişim kolaylığı, dersle ilgili duyuruların yapılabilmesi gibi olanaklar sağladığından derse katkısının olduğunu düşünüyorum." (S.4).

"Ders kaynaklarına istediğim zaman erişmem ve tekrar edebilmem, ders hocası ile iletişime geçme kolaylığı, bir konu üzerinde forumları kullanarak tartışmalar yapmanın öğrenmeye olumlu etkiledi." (S.8) .

Soru 4. Moodle sistemi kullanarak aldığınız ders ile sistem kullanılmadan aldığınız ders arasında sizce bir fark var mıydı? Varsa lütfen açıkla mısınız?

Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevap incelendiğinde; iki temel sonuç ile karşılaşmıştır. Buna göre öğrenciler ders notlarına erişim açısından, moodle'in bir fark yaratmadığını düşünürken bazı açılardan ise önemli imkanlar sağladığını belirtmişlerdir.

Ders notlarına erişim açısından fark olmamasının nedenini "daha önce de ders notlarına öğretim elemanlarının web sayfalarından ulaşabilmeleri" olarak belirtmişlerdir. Araştırmanın yapıldığı kurum ve uygulanan derslerin yapısı itibarı ile, uygulamadan önce derslerin tamamının kendine ait bir sayfası olması sonucun bu şekilde çıkmasının en önemli nedeni olarak sayılabilir. Fakat öğrenciler buna ek olarak tüm derslerin tek bir çatı altında toplanmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir.

"... ders içeriği erişimi açısından baktığımda daha önceki uygulamalarda da kişisel sayfalarda kaynaklar konulabilmekteydi, büyük bir fark görmüyorum." (S.1).

" kaynak erişiminde fark yoktu. Sebebi; moodle da yer almayan derslerin öğretim üyelerinin de moodledakine benzer şekilde verdikleri ders içeriklerinin, duyurularının, faydalı linklerin, örnek soru ve sınavların yer aldığı sayfalarının olması. Eğer hocalarımın bu türden sayfaları/siteleri olmasaydı eksikliğini kesinlikle hissederdim." (S.2).

"ders notu açısından dersler için hocaların sayfalarına ayrı ayrı gitmemiz gerekiyordu. Moodle ile tek yerden ulaşabildik. Tek fark bu bence." (S.6).

Cevaplarının analizi sonucunda öğrencilerin, moodle sisteminin fark yarattığı alanlar olarak; ödev sistemi, forum ve iletişim olanakları ile etkileşimin sınıf dışında da devam ettirebilmesi, raporlama, çevrimiçi sınavlar gibi olanakları belirttikleri tespit edilmiştir.

"Fark vardır. Örneğin ödev verilmesi ve bunun kontrolü ... Ayrıca bilgi paylaşımı, fikir paylaşımı bir sınıf ortamından çok, uzaktan erişerek sınıf ortamı dışında da grup veya dersi alan öğrenciler arasındaki iletişimi açısından çok fark edeceğini düşünüyorum. Zamandan ve mekândan bağımsız olarak çalışmaya olanak veriyor. Örneğin sınıf içerisinde paylaşım 1 saat ile sınırlı kalırken, sınıf ortamı dışında o gün içinde fikir paylaşılabilir." (S.3).

"Moodle'in derse ait kaynaklar için arşiv görevi görmesi bakımından farklı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca dersi alanların kendi arasında iletişim kurmasını sağlıyor." (S.5).

"... online yapılan sınavların önemli bir fark." (S.7).

"... moodle ile iletişim olanaklarının artması, tartışma forumlarında yapılan tartışmaları farklı yönler olarak gösterebilirim. Ayrıca sistemde öğrencilerin her türlü hareketinin de günlüklendiğini biliyorum." (S.8).

Soru 5. Hangi dersler için kullanılması daha uygun olacağını düşünüyorsunuz?

Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Moodle ve benzeri ders yönetim sistemlerinin tüm derslerde kullanılmasının uygun olacağını hatta bunun gereklilik olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bir öğrenci ise bu sistemin teorik dersler için daha uygun olduğunu belirtmiştir.

"...oldukça yararlı bir program. Hepsi için gerekli bence." (S.2).

"Her ders için kullanılmasının uygun olacağını düşünüyorum." (S.3).

"Tüm dersler için kullanılabilir bence." (S.4).

"Elektronik kaynak paylaşımının ve ödev tesliminin gerektiği derslerde kullanılabilir." (S.6).

"Teorik dersler için kullanılmasının uygun olacağını düşünüyorum. Uygulama derslerinde ise yeterince yardımcı olacağını düşünmüyorum." (S.1).

Soru 6. Moodle kullanımı ders için motivasyonunuzu arttırdı mı? Eğer arttırdıysa nedeni nedir?

Moodle kullanımının öğrenci motivasyonunu üzerine etkisini belirlemek amacı ile sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin uygulama kapsamında motivasyonlarının arttığı sonucuna varılmıştır. Öğrenciler motivasyonlarını arttırıcı nedenler olarak, ders planlarının ve derslerin önceden sisteme yüklenmesi, bireyi düzenli çalışmaya teşvik etmesi, rekabetçi bir hava oluşturması, forum gibi tartışma ortamlarının etkisi gibi unsurları göstermişlerdir.

"O hafta işlenenler, konuşulanlar, ödevlerle ilgili güncel bir şeylerin konulacağını bilmek insanda moodle'ı düzenli kontrol etme ihtiyacı uyandırıyor. Düzenli kontrol ise, o dersin dönemlik akışı içinde nerede olduğunu insana hatırlatıyor. Yaygın öğrenci psikolojisi, işi baştan sıkı tutmayıp dersler/ödevler ilerledikçe toparlamak yönünde olduğundan, bu hatırlatmaların faydası yok değil." (S.2).

"Motivasyonumu arttırdı. Nedenlerinden bir tanesi ders içi yapılan bütün planlardan haberdar olmak ve bir sonraki konu hakkında ön bilgiye sahip olabilmek. Bir diğeri bilgi - teknoloji çağında aktif olarak bilgisayar vb araçlarla ve görsellik (video, slâyt gösterileri resim vb.) imkânları kullanılarak işlenen dersler eğlenceli hale getirmesi motivasyonumu arttıran sebeplerdendir." (S.3).

"Dersi alanların isimlerinin liste halinde yer alması; beraber olma, ait olma duygusunu getirdiğinden motivasyon arttırıcı bir unsur bence. Ayrıca ödevleri yükleyenlerin de isimlerinin görünmesi ödevi yapmayanlar için pozitif stres oluşturabilir." (S.4).

"Bir sonraki derse ait dokümanlara ve hocanın çalışmamızı tavsiye ettiği konulara ulaşabildiğimizden motivasyonu olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum." (S.6).

"Motivasyonum oldukça yüksekti. Özellikle forumları kullanırken ders ile ilgili yaptığımız tartışmalar derse olan ilgimi arttırdı. Bu ortamlarda çok şeyler öğrendiğimi düşünüyorum." (S.8).

Bu görüşlere ek olarak bir öğrenci uygulamada motivasyonun arttığını, fakat etkileşimin farklı modüllerle desteklenmesinin motivasyonu arttırmak açısından daha yararlı olacağını belirtmiştir.

"Motivasyonumu arttırdığını düşünüyorum. Fakat sistemin daha etkileşimli kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Ders videoları, instant messaging gibi özelliklerin etkileşimi arttırabileceğini ve dolayısı ile daha motive edici olabilir." (S.1).

Soru 7. Moodle ile gerçekleştirilen uygulamanın eksikliği olduğunu düşünüyor musunuz? Uygulamanın daha etkili olabilmesi için neler yapılabilir?

Öğrencilerin daha önceki sorulara verdikleri yanıtlardan hareketle moodle kullanılarak gerçekleştirilen uygulamanın yararlı ve etkili olduğu sonuçlara ulaştığı söylenebilmektedir. Bu soruda ise uygulamada görülen eksiklikler ve uygulamanın daha etkili olabilmesi için neler yapılabileceğine ilişkin öğrenci görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin cevapları incelendiğinde uygulamada yer alan eksiklikler, öğretim materyallerinin az olması ve öğretim materyallerinin çeşitlendirilmemesi; uygulamadaki etkileşim olanaklarının fazla kullanılmaması; teknik destek ve yardım dokümanlarının az olması, öğrenciler arası kaynak paylaşımının desteklenmemesi şeklinde özetlenebilir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde, özellikle derslerin videolarının

öğrenme materyali olarak kullanılmasının öğrenciler açısından yararlı ve önemli olduğu sonucuna varılmaktadır. Buna ek olarak, öğrenciler, uygulamanın daha etkili olabilmesi için etkileşim araçlarının özellikle çevrimiçi sohbet, beyaz tahta gibi uygulamaların kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, uygulama boyunca karşılaşılan problemlerin giderilmesi için teknik destek hizmetlerinin gerekliliği üzerinde de fikir beyan etmişlerdir. Son olarak ise öğrenciler, ders ortamına kendilerinin de öğretim materyalleri üretmek veya kaynak paylaşarak destek olmaları yönünde cesaretlendirilmelerinin önemini vurgulamışlardır. Özetlenen bu konulara ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Öğretim materyallerinin sayıca az olması ve öğretim materyallerinin çeşitlendirilmesi ile ilgili görüşler;
"*... çok fazla öğrenme materyali içermiyor. Animasyon, video, e-book ve farklı materyaller eklenmeli...*" (S.1).

"*Moodle'in daha aktif kullanılabilmesi için kesinlikle, derslerde video çekilip konması gerektiğini düşünüyorum... ..ev ortamının dinginliği ve rahatlığında okuldaymışçasına dersleri dinleyebilmek kesinlikle bir ayrıcalık olurdu...*" (S.2).

"*...ders videolarının önemli olduğunu düşünüyorum. belki dersler kayıt altına alınıp daha sonra moodle ortamına koyulabilirdi...*" (S.8).

Uygulamadaki etkileşim olanaklarının artırılması yönündeki görüşler;
"*Moodle ile sunulan etkileşim olanakları daha iyi ve etkili kullanılabilirdi, örneğin çevrimiçi görüşmeler yapılabilirdi...*" (S.1).

"*Derslerde en azından bazı zamanlar online toplantılar yapılabilirdi. Böyle bir ortamın derse katkı sağlayacağını ve etkileşimi artıracığını düşünüyorum.*" (S.7).

Teknik destek ve yardım dökümanlarının az olması ile ilgili görüşler;
"*UBE moddle sayfasında moodle kullanımı ile ilgili bazı yardımcı öğelerin olması gerektiğini düşünüyorum.*" (S.3)
"*...uygulamaya başlamadan ve uygulama boyunca daha fazla teknik desteğin sağlanması gerektiğini düşünüyorum...*" (S.7).

Öğrenciler arası kaynak paylaşımının desteklenmesine yönelik görüşler;
"*Dersin hocası veya asistanı dışında sistemde katılımcı olanların da kaynak paylaşımına izin verilerek desteklenmesinin yararlı olabileceğini düşünüyorum.*" (S.6).

"*...öğrencilerin sorumluluklarının artırılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. örneğin öğrencilerden bir takım animasyonlar video çekimleri istenebilir ve bunlar sisteme eklenebilir. Bu şekilde öğrencinin motivasyonu da artırılabilir...*" (S.8).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde, öğrenenlerin gereksinimleri karşılamak, daha iyi öğrenme ortamları sunabilmek amacı ile, farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması ihtiyaç haline gelmektedir. Teknolojinin hızlı gelişiminden destek alarak, son yıllarda harmanlanmış öğrenme kavramı ihtiyacı karşılayabilecek verimli bir alternatif halini almaktadır. Bu nedenle eğitim kurumları hedef öğrenen kitlelerine teknoloji destekli ortamlar sunmak için gayret göstermektedirler.

Bu çalışmada amaçlanan, harmanlanmış öğrenme ortamının oluşturulabilmesi için öğretimde kullanabilmek için gerekli donanım, yazılım ve insan altyapılarının oluşturulması, öğretim planlarının uygulanması ve uygulama sonucunda moodle platformu hakkında paydaşların görüşlerinin alınmasıdır. Uygulama kapsamında Moodle sisteminde, 13 yüksek lisans ve 3 doktora dersi açılmıştır. Sistem aktif olarak 8 öğretim üyesi ve 98 lisansüstü öğrenci tarafından kullanılmıştır.

Öğretim üyelerinin yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri cevaplar incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

- Moodle'ın derste kullanımının etkisini olumlu olduğu, öğrencilerde öğrenme motivasyonu, ilgiyi ve başarıyı artırılmasında bir temel teşkil ettiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrenmenin sınıf dışında da devam etmesinin öğrencilerin başarısına olumlu yönde katkı yapacağı üzerinde durmuşlardır.
- Öğretim üyelerinin moodle'da, materyal paylaşımı, ödev, sınav, anket ve anlık mesajlaşma uygulamalarını kullandıklarını belirtmişlerdir.
- Öğretim üyelerinin moodle sisteminden genel olarak memnun olmalarına karşın, öne çıkan en önemli sorunlar sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, sistemde neler yapılabileceğini bilmiyor olmaları ve sistem hakkında teknik destek biriminin bulunmaması olarak görülmektedir. Buna ek olarak sistemin mail sistemi ile entegrasyonunda kaynaklanan sorunlarında sistemin etkililiğini azalttığı görüşü ortaya çıkmaktadır.
- Öğretim üyeleri, moodle sadece bir döküman paylaşım ortamı olarak kullanıldığı takdirde sistemin öğrenme üzerine etkisinin beklenenden altında kalacağı görüşünün altını çizildiği görülmektedir. Öğretim üyeleri, sistemin diğer uygulamalarının (forum, anlık mesajlaşma, portfolyo, ödev vb.) derse entegre edilmesi ile sistemin öğrenme üzerindeki etkililiğinin arttığını belirtmişlerdir.
- Öğretim üyeleri; derslerinde moodle kullanımının ders dışı etkinliklerde öğrencilerin motivasyonunu artırdığını belirtirken, ders içi etkinliklerde öğrencilerin ilgi ve isteğinin artırması açısından bir fark oluşturmadığını altını çizmişlerdir.
- Öğretim üyeleri, moodle kullanımı ile birlikte öğrenci öğretim üyesi arasındaki iletişimde bir farklılık olmamasına rağmen, öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimi önemli bir şekilde artırdığını belirtmişlerdir.
- Öğretim üyeleri moodle'ı diğer derslerinde de kullanmak istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, moodle kullanımının öğretim üyesine fazladan yük getireceği görüşü ile birlikte bir ön yargının olduğu öncelikle bunun yıkılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri cevaplar incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

- Öğrencilerin moodle kullanımının bilgisayar okuryazarlığına sahip kişiler için oldukça kolay olduğu görüşünde birleştikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin genel olarak herhangi bir zorlukla karşılaşmadıkları sonucuna varılmaktadır.
- Öğrenciler, derslerin bir arada sunulması; dönemlik ders planlarına kolay erişim; ders materyallerine kolay erişim; arkadaşlar ve dersin öğretim elemanı ile daha hızlı ve kolay iletişim; duyuru sisteminin etkililiği; ödevlerin sistem üzerinden verilme ve toplanma kolaylığı gibi konularda moodle kullanımının çok fazla yarar sağladığını belirtmişlerdir.
- Öğrenciler moodle kullanımının iletişim olanaklarını artırması ve kaynağa ulaşma kolaylığı getirmesi ile öğrenmeleri üzerine olumlu etki yaptığını belirtmişlerdir.
- Öğrenciler ders notlarına erişim açısından, moodle'ın bir fark yaratmadığını düşünürken tüm derslerin tek bir çatı altında toplanmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Diğer yandan, öğrenciler moodle içerisinde yer alan ödev sistemi, forum ve iletişim olanakları ile etkileşimin sınıf dışında da devam ettirebilmesi, raporlama, çevrimiçi sınavlar gibi olanakların önemli olduğunu altını çizmişlerdir.
- Öğrenciler, Moodle ve benzeri ders yönetim sistemlerinin tüm derslerde kullanılmasının uygun olacağını hatta bunun gereklilik olduğunu belirtmişlerdir.
- Öğrenciler moodle kullanımı ile motivasyonlarının arttığı belirtmişlerdir. Öğrenciler motivasyonlarını artırıcı nedenler olarak, ders planlarının ve derslerin önceden sisteme yüklenmesi, bireyi düzenli çalışmaya teşvik etmesi, rekabetçi bir hava oluşturması, forum gibi tartışma ortamlarının etkisi gibi unsurları göstermişlerdir.
- Öğrenciler, öğretim materyallerinin az olması ve öğretim materyallerinin çeşitlendirilmemesi; uygulamadaki etkileşim olanaklarının fazla kullanılmaması; teknik destek ve yardım dökümanlarının az olması, öğrenciler arası kaynak paylaşımının desteklenmemesini uygulamada yer alan eksiklikler olarak belirtmişlerdir. Uygulamanın daha etkili olabilmesi için, video derslerin kullanılması, etkileşim araçlarının (çevrimiçi sohbet, beyaz tahta vb.) daha fazla kullanılması öğrenciler tarafından önerilmektedir.

Sonuç olarak, harmanlanmış öğrenme ile yürütülen derslerin Moodle ile desteklenmesi, yönetilmesi öğrenme ve öğretme süreçleri üzerinde oldukça etkili olduğu söylenebilir. Buna ek olarak, moodle kullanımının öğretim üyelerinin ve öğrencilerinin motivasyonlarını artırdığı da elde edilen bulgulardan yorumlanabilir. Ayrıca,

moodle'in öğretim üyelerinin, ders içeriğini daha iyi yapılandırmasına ve sunmasına katkı sağladığı da anlaşılmaktadır.

Teşekkür: Bu çalışma, Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu Başkanlığı tarafından 2011/UBE/001 Nolu proje ile desteklenmiştir.

Not: Bu çalışma 06-08 Kasım 2014 tarihlerinde Antalya'da 22 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "3rd World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS-2014"de bildiri olarak sunulmak olarak seçilmiş olup, JRET Bilim Kurulu hakemleri tarafından değerlendirilerek bu sayıda yayınlanmasına karar verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Brown, D. G. (2001). Hybrid courses are best. Syllabus: New Dimensions in Education Technology, August 2001.
- Collis, B. (2003). Course Redesign For Blended Learning: Modern Optics For Technical Professionals. International Journal of Continuing Engineering Education and Lifelong Learning, 13(1/2).
- Demirer, V. (2009). Eğitim Materyali Geliştirilmesinde Karma Öğrenme Yaklaşımının Akademik Başarı, Bilgi Transferi, Tutum ve Öz-Yeterlik Algısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Driscoll, M. (2002). Blended Learning: let's get beyond the hype, E-learning, March 1, 2002.
- El-Deghaidy, H., & Nouby, A. (2008). Effectiveness of a blended e-learning cooperative approach in an Egyptian teacher education programme. Computers & Education, 51, 988-1006.
- Garnham, C. & Kaleta, R. (2002). Introduction to Hybrid Courses. Teaching With Technology Today, 8 (6).
- Horton, W. (2002). Designing web-based training. NY: Wiley.
- Kuş, E. (2003). Nicel –Nitel Araştırma Teknikleri . Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mantyla, K. (2001). Blending E-Learning. Alexandria, VA: ASTD.
- Moodle ÖYS web sayfası (2014), www.moodle.org. 01.09.2014'te ziyaret edildi.
- Osguthorpe, R. T. ve Graham, C. R., 2003. Blended Learning Environments Definitions and Directions. The Quarterly Review of Distance Education, 4(3), 227-233.
- Singh, H. (2002). A white Paper: Achieving Success with Blended Learning, CentraSoftware..
- Sloman, M. (2003). Training in the age of the learner. London, UK : Chartered Institute of Personnel and Development.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Young, J. R. (2002). Hybrid teaching seeks to end the divide between traditional and online. Chronicle of Higher Education, Chronicle of Higher Education, 48(28), A33-34.